

Književne novosti

Ivan Cankar: Aleš iz Razora. V Ljubljani 1907. „Narodna založba“. Cena knjigi 1 K 50 h, po pošti 10 h več. Krasna povest! Ocenimo jo prihodnjič. — „Narodna založba“ je novo podjetje, ki mu je naloga, izdajati leposlovne mladinske in popularnoznanstvene spise. Cankarjev spis je prvi, ki ga je založila. Dober začetek.

Dragan Šanda: Poezije. Ljubljana 1907. Tiskal Dragotin Hribar. Cena knjigi: broširani 2 K 40 h, vezani 3 K, poštnina 20 h.

Dr. F. D. Marušić: Liječnikovi zapisci. Zabavna knjižnica Mat. Hrvatske. U Zagrebu 1906. — „Zdravnikovi zapiski“! Kdo bi bil prej pozvan, pisati o vsem, kar preveva človeško dušo nego zdravnik? Človeška bolečina, telesna rana odpira tudi tajnosti duše, drhteče ustnice boleznikov šepečejo srčne skrivnosti, ki se jih zdrav človek jedva zaveda, ali pa kriče na glas z vso strastjo, kar so zdrave govorile le malomarno; v očesu boleznikovem samem vidiš, kako se vrše molče cele tragedije. — Molče izziva bolnik tudi svojo okolico, da izreče bodisi naravnost ali le v dejanju in nehanju svoj umski in srčni confiteor. Zdravnik je tudi duševni pionir in blagor mu in blagor bolnikom, če ni le rokodelec, mehanik, ampak sočuteč umetnik; tak ozdravljuje bolj s svojo pomirjajočo in bodrečo navzočnostjo nego s svojimi praški in mazili.

Marušić ne hodi le obiskovat in tipat bolnikov; njegovo oko si izbere za predmet diagnoze vso pot, ki ga vodi do bolnika, bolnikovo hišo, vso okolico, tudi zdrave ljudi, ki boleljajo le za — gladom. Zdravniški poset mu stopa v ozadje, bolniki so mu v prvi vrsti povod, da opazuje in pomiluje bedo zdravih, in namesto zdravniške razzsodbe slišimo plamteče pozive socialnega pesnika: „Na pomoč zdravim bolnikom! Potem izgine tudi bolezen.“ — Vloga zdravnika je torej pisatelju le sredstvo, ki mu odpira hiše in duše. — Sledimo mu v revne, neizmerno bedne kočje, radi se damo dvigniti po njegovem poletu; ni pa nam všeč, da zdravnik v temle oziru ni prav nič zdravnik: zdravnik mora biti optimist in on mora v svojem nastopu in z vsako besedo le dvigati, bodriti, tešiti; obupna beseda mora biti tuja njegovim ustom. Marušić pa je v tem oziru tožnik, ne zdravnik tolažnik; on mnogo toži in obtožuje in naroča celo vrsto odvetnikov od zunaj, a zabi, da bolnik potrebuje bodrečega zdravnika, in zlasti ne pomni, da vsa pomoč od zunaj ne pomaga bolniku nič, ako ga ne dviga lastno telo; njega je treba ozdraviti najprej, potem je šele čas misliti na razokuženje njegove hišice, vasi, dežele.

Razmere v dalmatinskem Zagorju nam slika Marušić, res razmere ob bolezni, ki pač nikjer niso vesele; a črnoba, ki se usiplje iz teh črtic, je tako dosledno črna, da postanemo bolj zavzeti, nego prevzeti. Čuteč pretiranost in sluteč namen teh črnih barv, smo tem manj pripravljeni, se odzvati na njegov doneči vzklik: „Na pomoč!“, ker bi pričakovali, da si bi tisti silni ljudje v Zagorju s silnimi mišicami najprej pomagali sami. Naj bi začeli ti korenjaki sami z delom in kmalu bo tu tudi tuja pomoč.

Marušić je sicer spreten pisatelj; njegove črtice spominjajo malo na Zofkin „Misterij žene“, a nedostaje jim pristne sile, ki puhti iz „Misterija“. Nič dobro pa ne pristoji pisatelju ponošena dekadentska obleka. Dr. Jos. Tomišek.